

บทที่ 5

บทสรุปและเสนอแนะ

5.1 บทสรุป

การที่บุคคลเข้ามาอยู่ร่วมกันในสังคมนั้น ก็เนื่องจากการที่บุคคลต้องการพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน ดังนั้นจึงจำเป็นต้องมีกฎระเบียบ ข้อบังคับ เพื่อให้ประชาชนสามารถอยู่ร่วมกันได้ในสังคมด้วยความผาสุก และเพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยให้เกิดขึ้นแก่สังคม แต่ในปัจจุบันปัญหาเกี่ยวกับการแพร่ระบาดของยาเสพติด และการกระทำความผิดที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดที่ผ่านมาในประเทศไทยมีแนวโน้มสูงมากขึ้นทุกปี แม้ว่ากฎหมาย จะได้กำหนดให้โทษความผิดฐานจำหน่ายยาเสพติดมีโทษถึงประหารชีวิตก็ตาม แต่หากลองคิดว่าโอกาสที่จะไม่ถูกจับกุมมีมาก ประกอบกับผลประโยชน์มหาศาล ย่อมเป็นการคุ้มค่าที่จะลองเสี่ยงกระทำความผิด เพราะฉะนั้น การค้ายาเสพติดจึงมีลักษณะเป็นองค์กรอาชญากรรม มีดำเนินการที่เป็นความลับ และจะกระทำทุกวิถีทางเพื่อให้รอดพ้นจากการถูกจับกุมดำเนินคดี หรือถูกลงโทษตามกฎหมาย ประกอบกับในปัจจุบันการติดต่อธุรกิจ หรือธุรกรรมทางการเงินระหว่างประเทศสามารถกระทำได้ง่าย เนื่องจากเทคโนโลยีที่มีการพัฒนาไปอย่างมาก ขบวนการที่เกิดขึ้นในประเทศหนึ่งก็สามารถแพร่ไปยังประเทศอื่นได้โดยสะดวก นำมาซึ่งรูปแบบของอาชญากรรมที่เปลี่ยนแปลงไปด้วย กล่าวคือ จากอาชญากรรมที่เคยกระทำเพียงองค์กรภายในประเทศ ก็ได้พัฒนาไปสู่อาชญากรรมข้ามชาติโดยกระทำการเป็นขบวนการ หรือองค์กร เช่นขบวนการค้ายาเสพติด ก็ได้กลายเป็นองค์กรอาชญากรรม จากที่เคยสร้างความเสียหายในวงจำกัด ได้เปลี่ยนไปสู่ความเสียหายที่มีมูลค่ามหาศาล และกลายเป็นปัญหาที่ยิ่งต่อเจ้าหน้าที่ในหน่วยงานกระบวนการยุติธรรม ที่จะดำเนินการทางกฎหมายได้

หัวหน้าหรือผู้อยู่เบื้องหลังองค์กรค้ายาเสพติด มักเป็นบุคคลสำคัญต่อการดำเนินกิจการขององค์กรอาชญากรรม ซึ่งขบวนการค้ายาเสพติดโดยลำพังของตัวมันเองแล้ว ไม่มีความเข้มแข็งที่จะอยู่ได้ด้วยตัวเอง เว้นแต่มีข้าราชการของรัฐเข้าไปสนับสนุน ทำให้ยิ่งเข้มแข็งขึ้น จึงทำให้เจ้าหน้าที่ของรัฐที่เข้าไปเกี่ยวข้องกับยาเสพติด และมักเข้ามาอยู่ในฐานะเป็นผู้อยู่เบื้องหลังขององค์กรอาชญากรรม โดยเป็นผู้บงการการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด โดยมักอาศัยโอกาสที่ตนเป็นผู้ดำรงตำแหน่งหน้าที่ทางการเมือง หรือมีตำแหน่งหน้าที่อันเป็นที่เคารพ นับถือ มีอิทธิพล ทำให้บุคคลอื่นยำเกรง ประกอบกับเจ้าหน้าที่ของรัฐมักเป็นบุคคลที่มีความรู้ทางกฎหมายเกี่ยวกับการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดเป็นอย่างดี และไม่ได้เป็นผู้ลงมือด้วยตนเอง ซึ่งการดำเนินการ

กับเจ้าหน้าที่ของรัฐที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดจึงมักประสบปัญหา และอุปสรรค เนื่องจากมาตรการทางกฎหมายทั่วไป ไม่สามารถดำเนินการกับการกระทำบางลักษณะของเจ้าหน้าที่ผู้อยู่เบื้องหลังได้ ประกอบกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดโดยสภาพเป็นความผิดที่ปราศจากผู้เสียหาย และผู้ที่กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดโดยตรง มักเป็นผู้ที่อยู่ในระดับล่างขององค์กรอาชญากรรมเกี่ยวกับยาเสพติด ทำให้การที่จะแสวงหาพยานหลักฐานเพื่อพิสูจน์ความผิดของเจ้าหน้าที่ของรัฐผู้ที่อยู่เบื้องหลังการกระทำความผิดจึงกระทำได้ยากลำบาก

ขบวนการค้ายาเสพติดได้มีการพัฒนารูปแบบ วิธีการ และองค์กรอยู่ตลอดเวลา ประกอบกับผลประโยชน์จากการค้ายาเสพติดที่มีมูลค่ามหาศาล สามารถใช้อำนาจเงินแสวงหาความร่วมมือจากเจ้าหน้าที่ของรัฐ หรือได้รับความคุ้มครองจากกลไกของรัฐ ทำให้ขบวนการเหล่านี้นับวันจะยิ่งมีความแข็งแกร่งเป็นองค์กรอาชญากรรมที่ยากต่อการปราบปรามมากขึ้น อีกทั้งปัญหาที่เจ้าหน้าที่ของรัฐมีส่วนเกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดในเรื่องยาเสพติด ทั้งที่ใช้อำนาจหน้าที่ และไม่ได้ใช้อำนาจหน้าที่ในการกระทำความผิดเพื่อหวังผลประโยชน์โดยเฉพาะอย่างยิ่งในพื้นที่ที่มีสถานการณ์ยาเสพติดรุนแรง

ในปัจจุบันจะพบว่าเจ้าหน้าที่ของรัฐยังคงเข้ามาเกี่ยวข้องกับยาเสพติด อาจเนื่องมาจากตัวเงินเป็นสำคัญ ความจำเป็นทางเศรษฐกิจ ความพึงเพื่อ และความศรัทธาในการบริโภคนิยม โดยอาศัยโอกาสที่ตนเป็นผู้ดำรงตำแหน่งหน้าที่ทางรัฐบาล มีคนให้ความเคารพ ชำเกรง และมีอิทธิพลเป็นปัจจัยสนับสนุนให้เจ้าหน้าที่ของรัฐเข้าไปเกี่ยวข้องกับยาเสพติดได้โดยง่าย และกรณีที่เจ้าหน้าที่ของรัฐเข้ามาเกี่ยวข้องกับยาเสพติดนั้น มักที่จะดำเนินการอยู่ในลักษณะของเป็นผู้อยู่เบื้องหลังการกระทำ ในความผิดในรูปแบบขององค์กรอาชญากรรมเกี่ยวกับยาเสพติด กล่าวคือ เจ้าหน้าที่ของรัฐนั้นมักที่จะเป็นผู้อยู่เบื้องหลัง เป็นผู้บงการ กำหนด วางแผนในการกระทำความผิด โดยให้สมาชิกระดับล่างเป็นผู้ดำเนินการปฏิบัติงานที่ผิดกฎหมาย ซึ่งในการกระทำความผิดของเจ้าหน้าที่ของรัฐที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดดังกล่าวนี้ ถือเป็นการยากที่จะนำตัวเจ้าหน้าที่ของรัฐมาลงโทษตามการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด

ในส่วนของการลงโทษเจ้าหน้าที่ของรัฐที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด ตามประมวลกฎหมายอาญานั้น เจ้าหน้าที่ของรัฐมักที่จะเข้าไปเกี่ยวข้องกับยาเสพติดในฐานะบุคคลที่อยู่เบื้องหลังการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด โดยอาศัยโอกาสที่ตนเป็นผู้ดำรงตำแหน่งหน้าที่อันสำคัญในการบังคับใช้กฎหมายในส่วนที่เกี่ยวข้อง ฉะนั้นความรับผิดชอบของเจ้าหน้าที่ของรัฐจะปรากฏอยู่ในภาคความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ และความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ในการยุติธรรม แต่ในทางปฏิบัติแล้ว การดำเนินการลงโทษเจ้าหน้าที่ของรัฐที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดถือเป็นการยากมากที่จะลงโทษ

เจ้าหน้าที่ของรัฐได้ เพราะเจ้าหน้าที่ของรัฐส่วนใหญ่เป็นผู้มีอิทธิพล และมีอำนาจ มักเข้ามาเกี่ยวข้องกับขบวนการในฐานเป็นผู้อยู่เบื้องหลังการดำเนินการที่ผิดต่อกฎหมาย จึงยากที่จะแสวงหาพยานหลักฐานเพื่อพ้องลงโทษเจ้าหน้าที่ของรัฐที่เข้าไปเกี่ยวข้องกับขบวนการ ประกอบกับการพิจารณาโทษผู้กระทำความผิดตามประมวลกฎหมายอาญานั้น ต้องมีหลักฐานประกอบที่แน่ชัด และครบองค์ประกอบของความผิด จึงเป็นอุปสรรคในการดำเนินคดีกับเจ้าหน้าที่ของรัฐตามประมวลกฎหมายอาญา ประกอบกับเจ้าหน้าที่ของรัฐที่เข้าไปเกี่ยวข้องกับขบวนการนั้น มักเป็นผู้ที่มีความรู้เป็นอย่างดีเกี่ยวกับช่องว่างของกฎหมายในการลงโทษทางอาญา จึงอาศัยช่องว่างดังกล่าวในการกระทำความผิดที่เกี่ยวข้องกับขบวนการ จึงจำเป็นต้องใช้มาตรการพิเศษทางกฎหมายมาบังคับใช้กับเจ้าหน้าที่ของรัฐที่เกี่ยวข้องกับขบวนการ

อุปสรรคอีกประการหนึ่ง คือปัญหาในเรื่องของการบังคับใช้กฎหมาย ซึ่งเป็นอุปสรรคอย่างมากในการนำตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษ เพราะในหลายกรณีเจ้าหน้าที่ของรัฐเพิกเฉยที่จะดำเนินคดี เนื่องมาจากผู้กระทำความผิดเป็นผู้มีอิทธิพล ทำให้เจ้าหน้าที่เกิดความเกรงกลัว ประกอบกับสังคมไทยมีระบบอุปถัมภ์ คือเป็นการอยู่อาศัยกันแบบพึ่งพาอาศัยกัน เป็นความสัมพันธ์เชิงอำนาจระหว่างผู้ใหญ่นับกับผู้เล็ก โดยผู้ใหญ่มักจะเป็นผู้นำ ปกป้องคุ้มครอง ผู้เล็กก็จะเป็นผู้รับใช้ มีความกตัญญูและจะคอยตอบแทนบุญคุณไม่ว่าด้วยแรงงาน หรือทรัพย์สิน ซึ่งความสัมพันธ์ในระบบอุปถัมภ์นี้ ถือเป็นอุปสรรคสำคัญที่จะทำให้การบังคับใช้กฎหมาย โดยถือกฎหมายเป็นใหญ่ (the Rule of Law) นั้น ไม่บรรลุตามความมุ่งหมายเท่าที่ควร กล่าวคือ เมื่อมีการกระทำความผิดเกิดขึ้น ก็จะมีการวิ่งเต้นเข้าหาผู้หลักผู้ใหญ่ที่สามารถจะช่วยตนได้ ผู้ใหญ่ก็จะให้ความช่วยเหลือเท่าที่จะกระทำได้ ดังนั้นการใช้สิทธิ หรือสิทธิพิเศษแก่บุคคลเฉพาะราย จึงยังปรากฏให้เห็นอยู่ตลอดเวลา ดังนั้นหากต้องการบังคับใช้กฎหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ จึงจำเป็นต้องเปลี่ยนความคิด มิให้นำระบบอุปถัมภ์มาใช้ในการช่วยเหลือคนผิด

จากสาเหตุดังกล่าว ทำให้เจ้าหน้าที่ของรัฐนั่นเองที่ทุจริตต่อหน้าที่ และเจ้าหน้าที่ของรัฐที่มีหน้าที่ต้องดำเนินคดีกับผู้กระทำความผิดนั้นก็เกิดความเกรงกลัว หรือเกรงใจ จนปล่อยให้เรื่องเงียบไปและไม่มีการตรวจสอบ เหตุผลอีกประการ สืบเนื่องมาจากปัญหาในการแยกขั้นตอนการสอบสวน และฟ้องร้องออกจากกันค่อนข้างเด็ดขาด จึงทำให้ขาดการตรวจสอบที่มีประสิทธิภาพ และการบังคับใช้กฎหมายยังขาดความจริงจัง และสม่ำเสมอ กล่าวคือ คนที่คิดจะกระทำความผิดนั้น การตัดสินใจว่าจะทำหรือไม่ขึ้นอยู่กับภาระชั่งตวงแล้วว่า ถ้าทำแล้วโอกาสที่จะถูกจับได้มีน้อย แม้กฎหมายจะกำหนดบทลงโทษไว้รุนแรงก็ตาม แต่ผู้นั้นก็ยังตัดสินใจเสี่ยงที่จะกระทำความผิด ยิ่งถ้าถูกจับแล้วยังสามารถวิ่งเต้น ดิ้นรนหนีไปได้ ยังเป็นการเพิ่มความคิดในการตัดสินใจกระทำความผิดมากยิ่งขึ้น อีกทั้งการแสวงหาพยานหลักฐานมีลักษณะที่แต่ละหน่วยงานเกี่ยวข้องต่างคนต่างทำ

หน้าที่ โดยไม่มีการร่วมมือกันอย่างจริงจัง ทำให้มีขั้นตอนการพิจารณาความคิดเห็นเกี่ยวกับสาเหตุคดีที่เนิ่นนาน และไม่ได้ผลเท่าที่ควร อันเป็นช่องทางให้ผู้ต้องหาได้ประกันตัว หรือหลุดรอดจากการกระทำความคิด จนทำให้มีการกระทำความคิดซ้ำ รวมทั้งยังขาดการลงโทษที่เด็ดขาด และรุนแรง

สำหรับประเทศไทยเอง ได้มีความพยายามที่จะปราบปราม และแก้ไขปัญหายาเสพติดอยู่ตลอดเวลา โดยมีกรอบกฎหมายที่มีโทษทางอาญาเกี่ยวกับการกระทำให้เป็นความผิดตั้งแต่ในอดีตจนถึงปัจจุบัน และได้มีการแก้ไขปรับปรุงกฎหมายให้ทันต่อความเปลี่ยนแปลงของสังคมเรื่อยมา ตลอดจนมีการเพิ่มมาตรการต่างๆ เพื่อจัดการกับผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด ซึ่งเป็นการบัญญัติขึ้นเป็นการเฉพาะนอกเหนือ หรือเป็นพิเศษจากที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายอาญา และประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ภายใต้นโยบายของรัฐ ซึ่งการขยายมาตรการในการปราบปรามยาเสพติดนี้ ได้เน้นให้มีผลไปยังตัวบุคคลที่มีความสำคัญ โดยเฉพาะเจ้าหน้าที่ของรัฐที่เป็นผู้อยู่เบื้องหลัง อันเป็นผู้มีอิทธิพล อำนาจ ที่แม้จะมีได้เป็นผู้ลงมือกระทำความผิดโดยตรง หากแต่เป็นผู้มีส่วนร่วมในการคบคิด สมคบ ก็ให้เป็นการผิดตามกฎหมายเกี่ยวกับยาเสพติดนี้ด้วย โดยให้มีมาตรการสมคบ และมาตรการเกี่ยวกับการริบทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำความผิด ซึ่งเป็นปัจจัยหลัก แรงจูงใจ และต้นทุนในการกระทำความผิด ทั้งนี้เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ในการลงโทษผู้กระทำความผิดที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด และลดจำนวนของคดียาเสพติดในประเทศไทย มุ่งลงโทษตัวผู้กระทำความผิดเอง ตัวการ หรือผู้สมคบที่เป็นนายทุน หรือผู้มีอิทธิพล ตลอดจนเจ้าหน้าที่ของรัฐที่อยู่เบื้องหลังการกระทำความผิด ตลอดจนการลิดรอนเงินทุนขององค์กรค้ายาเสพติด โดยนำเอาทรัพย์สินที่ริบมาได้จากคดียาเสพติดนั้น มาใช้เพื่อประโยชน์กับทางราชการในการปราบปรามยาเสพติดด้วย

ในส่วนของพระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. 2534 เป็นกฎหมายที่นำเอาหลักสมคบ และมาตรการการริบทรัพย์สินมาใช้ โดยจุดประสงค์หลักของการนำเอามาตรการสมคบ และมาตรการการริบทรัพย์สินเข้ามาใช้ก็เพื่อต้องการให้สามารถดึงเอาบรรดาผู้บงการเกี่ยวกับยาเสพติดทั้งหลาย ตลอดจนเจ้าหน้าที่ของรัฐที่อยู่เบื้องหลังมาลงโทษ โดยความผิดฐานสมคบนั้นมีลักษณะที่เป็นพิเศษ เนื่องจากพฤติการณ์แห่งการสมคบนั้นโดยส่วนใหญ่แล้ว จะเป็นเรื่องขององค์กรอาชญากรรมที่กระทำการเป็นการลับ จึงเป็นการยากที่จะหาพยานหลักฐานโดยตรงที่จะมาพิสูจน์การตกลงกันนั้น และเป็นการยากในการที่จะรับฟังพยานหลักฐาน ให้พอฟังลงโทษเจ้าหน้าที่ของรัฐที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด

ปัญหาที่สำคัญในเรื่องของการสมคบคือ ความผิดฐานสมคบนั้นเป็นหลักการที่เอื้อประโยชน์อย่างมากต่อการป้องกัน และปราบปรามการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด ตาม

พระราชบัญญัติมาตรการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด แต่ในขณะเดียวกันหากมองในทางตรงกันข้าม หลักการสมคบนี้อาจก่อให้เกิดผลกระทบกระเทือนต่อสิทธิเสรีภาพของประชาชนในสังคมที่บริสุทธิ์เป็นอย่างมาก

ปัญหาอีกประการ ในส่วนมาตรการสมคบตามพระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. 2534 นั้น มิได้มีการบัญญัติถึงการถอนตัวจากการสมคบกันกระทำความผิดไว้ ซึ่งหากไม่มีหลักถอนตัวแล้ว บุคคลเมื่อเข้ามาร่วมสมคบกระทำความผิด แม้ว่าต่อมาไม่ต้องกระทำผิดต่อไป กฎหมายไม่ได้เปิดช่องให้กระทำได้ ซึ่งบุคคลนั้นยังต้องรับผิดชอบจากการกระทำความผิดของผู้ร่วมสมคบที่ได้กระทำขึ้นด้วย ดังนั้นจึงจำเป็นต้องมีบทบัญญัติเกี่ยวกับการถอนตัวจากการกระทำความผิด โดยควรกำหนดเกี่ยวกับเงื่อนไขแห่งการถอนตัว เช่น ต้องแจ้งแก่ผู้ร่วมสมคบกระทำผิด ระยะเวลาในการถอนตัวเพื่อให้ผู้ร่วมสมคบอื่นสามารถถอนตัวตามได้ทัน และการชัดเจนมิให้มีการกระทำความผิดตามวัตถุประสงค์ที่ได้มีการสมคบนั้น

วิธีการริบทรัพย์สิน ตามพระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. 2534 เป็นวิธีการที่เริ่มต้นจากผู้กระทำความผิดไปหาทรัพย์สิน ซึ่งจะต้องมีผู้ต้องหาว่ากระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดในความผิดสำคัญเสียก่อน จากนั้นจึงจะมีการตรวจสอบเกี่ยวกับทรัพย์สิน และริบทรัพย์สินในที่สุด แต่กฎหมายฉบับนี้ยังประสบปัญหาในเรื่องของการบังคับใช้กฎหมายในการริบทรัพย์สิน เนื่องจาก กฎหมายกำหนดแต่เพียงมาตรการริบทรัพย์สินที่เปลี่ยนไปจากสภาพเดิมเท่านั้น แต่มิได้กำหนดฐานความผิดในเรื่องเกี่ยวกับการฟอกเงินเปลี่ยนสภาพเป็นเงิน หรือเปลี่ยนทรัพย์สินที่ได้มาโดยผิดกฎหมาย ให้เป็นทรัพย์สินที่ถูกกฎหมาย

สำหรับในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการลงโทษเจ้าหน้าที่ของรัฐโดยตรง ตามที่พระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. 2534 ได้บัญญัติไว้ถึงบทลงโทษกรรมการ อนุกรรมการตามกฎหมายเกี่ยวกับยาเสพติด เจ้าพนักงาน หรือข้าราชการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดไว้ในมาตรา 10 ถึง 11 โดยให้การกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด การกระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ หรือกระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ในการยุติธรรม ตามที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายอาญาอันเนื่องจากการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดให้ต้องระวางโทษเป็นสามเท่าของโทษที่กำหนดไว้สำหรับความผิดนั้น

ดังนั้นจะเห็นได้ว่าอุปสรรคประการสำคัญที่สุด ที่ทำให้การปราบปรามยาเสพติดไม่บรรลุผลเท่าที่ควรก็คือ การที่เจ้าหน้าที่ของรัฐเข้าไปมีส่วนพัวพัน รู้เห็นเป็นใจ ช่วยเหลือขบวนการหรือ

ผู้ค้ายาเสพติด อันเป็นการทำลายกลไกของรัฐในการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดอีกทางหนึ่ง
รัฐบาล จึงได้ออกระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการป้องกันเจ้าหน้าที่ของรัฐมิให้เข้าไปเกี่ยวข้อง
กับยาเสพติด พ.ศ. 2542 เพื่อดำเนินการกับเจ้าหน้าที่ของรัฐที่เข้าไปมีส่วนเกี่ยวข้องกับยาเสพติด
ไม่ว่าจะเป็นการช่วยเหลือ สนับสนุน อำนวยความสะดวก รับผลประโยชน์ หรือคบค้าสมาคมกับผู้
ที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด แต่ก็มีได้ทำให้เจ้าหน้าที่ของรัฐที่เข้าไปเกี่ยวข้องกับยาเสพติดลดลงแต่
ประการใด กลับทำให้เจ้าหน้าที่ของรัฐพยายามหาวิธีใหม่ๆ เพื่อที่จะให้ตนหลุดพ้นจากการดำเนิน
การดังกล่าว

ซึ่งตามระเบียบฯ ฉบับนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อป้องกันมิให้เจ้าหน้าที่ของรัฐเกี่ยวข้องกับยา
เสพติดไม่ว่าจะโดยทางตรง หรือทางอ้อม ซึ่งอาจเป็นการกระทำในฐานะผู้ค้า ผู้ผลิต หรือผู้เสกั
ความ และหากไปคบหากับบุคคลผู้เกี่ยวข้องกับยาเสพติด หรือโดยการช่วยเหลือด้วยประการใดๆ
แม้กระทั่งยอมเอาตัวเป็นประกันในชั้นสอบสวน หรือชั้นศาลก็ต้องห้ามทั้งสิ้น เว้นแต่ผู้กระทำผิด
นั้นเป็นคู่สมรส บุพการี หรือผู้สืบสันดาน ซึ่งเป็นญาติใกล้ชิดเท่านั้น โดยสามารถแบ่งการพิจารณา
ว่าเจ้าหน้าที่ของรัฐเกี่ยวข้องกับยาเสพติดได้เป็น 2 กรณีคือ มีพฤติการณ์และพยานหลักฐานเพียง
พอที่จะพิจารณาว่าเจ้าหน้าที่ของรัฐมีพฤติการณ์เกี่ยวข้องกับยาเสพติด กับกรณีมีพฤติการณ์
เกี่ยวข้องกับยาเสพติดตามข้อสันนิษฐานให้ถือว่าเกี่ยวข้องกับยาเสพติดตามระเบียบฯ

ในส่วนปัญหาของระเบียบฯ ฉบับนี้ คือในเรื่องของข้อมูลข่าวสาร ที่มีข้อมูลข่าวสารไม่
เพียงพอ และระเบียบนี้ยังไม่สอดคล้องกับพระราชบัญญัติข้าราชการพลเรือน จึงเกิดปัญหาในทาง
ปฏิบัติของผู้บังคับบัญชา ประกอบกับในแต่ละหน่วยงานมักจะมีระเบียบการลงโทษทางวินัยของ
ตนเอง ทำให้การดำเนินการเกิดความซ้ำซ้อน และเกิดปัญหาในเรื่องของระบบอุปถัมภ์ระหว่าง
ผู้บังคับบัญชา กับผู้บังคับบัญชา กล่าวคือมีการช่วยเหลือกันของผู้บังคับบัญชา กับเจ้าหน้าที่ของ
รัฐในสังกัดที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด

ปัญหาที่สำคัญคือ เรื่องของการขาดแคลนบุคคลากร และการประสานงานกันของหน่วย
งานของรัฐ กล่าวคือไม่ว่าจะเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐในหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ผู้บังคับบัญชาเจ้าหน้าที่
ของรัฐที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด พนักงานสอบสวน พนักงานอัยการ ศาล และหน่วยงานอื่นๆ ที่
เกี่ยวข้อง เช่น ในคดีหลายคดีในอดีต และปัจจุบันที่ขณะจับกุมจะมีการประชาสัมพันธ์ว่าพยาน
หลักฐานแน่นหนา สามารถเอาผู้กระทำความผิดมาลงโทษได้ แต่เมื่อคดีถึงชั้นพนักงานอัยการ และศาลก็
จะมีคำสั่งไม่ฟ้อง หรือยกฟ้องเสมอ ซึ่งความจริงแล้วกรณีนี้เป็นจุดอ่อนของกระบวนการยุติธรรม
พยานหลักฐานที่รวบรวมมาไม่สามารถใช้เป็นพยานหลักฐานที่รับฟังได้ในชั้นพนักงานอัยการ หรือ
ศาล จึงทำให้เกิดการไม่สามารถนำตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษได้ตามบทบัญญัติของกฎหมาย

ประเด็นสำคัญในการแก้ไขปัญหาก็คือ การให้ความสำคัญในการแสวงหาพยานหลักฐาน และการรับฟังพยานหลักฐาน ซึ่งจำเป็นต้องมีวิธีการเป็นพิเศษที่จะทำให้ได้พยานหลักฐานมาโดยถูกต้องครบถ้วน และชอบด้วยกฎหมาย เพื่อให้สามารถรับฟังเป็นพยานหลักฐาน และมีน้ำหนักเพียงพอที่จะลงโทษผู้กระทำความผิดได้

5. 2 ข้อเสนอแนะ

1. ส่งเสริมให้มีการประสานงานความร่วมมือกันในกระบวนการยุติธรรม ตั้งแต่เจ้าหน้าที่ของรัฐที่เกี่ยวข้อง ผู้บังคับบัญชาต้นสังกัดของเจ้าหน้าที่ของรัฐที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด ชั้นพนักงานสอบสวน พนักงานอัยการ ศาล เพื่อให้สามารถลงโทษเจ้าหน้าที่ของรัฐได้อย่างมีประสิทธิภาพ และเพื่อที่จะให้ได้พยานหลักฐานที่สามารถรับฟังได้ ซึ่งจะทำได้สามารถลงโทษเจ้าหน้าที่ของรัฐที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดได้อย่างเด็ดขาด รวดเร็ว และถูกต้องตามกระบวนการยุติธรรม และบังคับใช้กฎหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด

2. นำมาตรการในการดักฟังทางโทรศัพท์ (Wiretapping) ซึ่งรวมไปถึงการเจาะข้อมูลทางคอมพิวเตอร์มาใช้ประกอบในการดำเนินการแสวงหาพยานหลักฐานที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด โดยนำมาเป็นมาตรการเสริม เพื่อใช้ในการแสวงหาพยานหลักฐานที่เกิดจากการกระทำความผิดในรูปแบบขององค์กรอาชญากรรม โดยเฉพาะในเรื่องของการพิสูจน์การสมคบกันกระทำความผิดขององค์กรอาชญากรรม ซึ่งตามปกติก็เป็นเรื่องยาก เนื่องจากการสมคบกันกระทำความผิดนั้นมักไม่กระทำโดยเปิดเผย การพิสูจน์การสมคบกันกระทำความผิดด้วยวิธี การดักฟังทางโทรศัพท์จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่ง ซึ่งโดยหลักแล้วการดักฟังทางโทรศัพท์จะไม่สามารถทำได้โดยชอบด้วยกฎหมาย แต่ก็ไม่ได้ถือเป็นการตายตัว เนื่องจากบทบัญญัติมาตรา 37 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 นี้ได้บัญญัติรับรองสิทธิและเสรีภาพให้แก่ราษฎรอย่างสัมพัทธ์ คือสงวนไว้ซึ่งอำนาจในอันที่จะจำกัดการใช้สิทธิหรือเสรีภาพนั้นๆ ในภายหลังได้ ซึ่งหากรัฐได้บัญญัติกฎหมายเกี่ยวกับการดักฟังทางโทรศัพท์ เพื่อรักษาความมั่นคงของรัฐ หรือเพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชนขึ้นมา ก็จะทำให้การดักฟังทางโทรศัพท์สามารถกระทำได้โดยชอบด้วยกฎหมาย โดยอาจให้ศาลเป็นผู้ควบคุมการดักฟังการติดต่อสื่อสาร ทั้งนี้เนื่องจากการดักฟังการติดต่อสื่อสารจะกระทำโดยเจ้าหน้าที่ของรัฐในฝ่ายสอบสวนซึ่งเป็นการใช้อำนาจบริหารการที่ให้อำนาจที่ฝ่ายบริหารเป็นผู้อนุญาตในการดักฟัง อาจก่อให้เกิดความไม่มั่นใจว่าฝ่ายบริหารจะคำนึงถึงสิทธิเสรีภาพการสื่อสารของประชาชนมากน้อยเพียงใด โดยในปัจจุบันได้มีการบัญญัติกฎหมายขึ้นมา 3 ฉบับที่เกี่ยวกับการดักฟังทางโทรศัพท์ ได้แก่ (1) พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามยาเสพติด พ.ศ. 2519 มาตรา 14 จัควา เพิ่มเติมโดยมาตรา 9 แห่งพระราชบัญญัติป้องกัน

และปราบปรามยาเสพติด (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2545 (2) พระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ. 2547 มาตรา 25 และ (3) พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 มาตรา 46 โดยขออนุญาตจากอธิบดีผู้พิพากษาศาลอาญาเพื่อให้มีคำสั่งอนุญาต

3. นำมาตรการการจัดส่งภายใต้การควบคุม (Controlled delivery) มาปรับใช้ในคดียาเสพติด เพื่อสาวไปถึงตัวการใหญ่ที่อยู่เบื้องหลังได้ โดยการที่เจ้าหน้าที่ขอมให้มีคำสั่งมอบยาเสพติดจากผู้กระทำความผิดรายหนึ่ง ไปสู่ผู้กระทำความผิดรายอื่นๆ โดยยังไม่เข้าไปจับกุม เพื่อสืบหาให้ถึงต้นตอ หรือเจ้าหน้าที่ของรัฐที่อยู่เบื้องหลัง

4. นำมาตรการการกันตัวผู้ร่วมกระทำความผิดเป็นพยานมาใช้ในคดียาเสพติด เนื่องจากในคดีเจ้าหน้าที่ของรัฐเกี่ยวข้องกับยาเสพติดนั้น มักเข้าไปเกี่ยวข้องกับอยู่ในองค์กรค้ายาเสพติดที่มีรูปแบบการดำเนินการที่สลับซับซ้อน และมีการวางแผนล่วงหน้า จนไม่สามารถที่จะเสาะหาพยานหลักฐานมาพิสูจน์ความผิดได้ จึงอาจทำให้เกิดกรณีการไม่สามารถลงโทษผู้กระทำความผิดได้ อีกทั้งพยานหลักฐานอื่นๆ ไม่ว่าจะเป็นพยานบุคคล หรือพยานวัตถุก็ยังไม่เพียงพอ จึงจำเป็นต้องมีมาตรการพิเศษในเรื่องของการกันตัวผู้ร่วมกระทำความผิดเป็นพยาน โดยถือเป็นการดำเนินคดีอาญาที่ใช้หลักดุลยพินิจ (Opportunity Principle) กล่าวคือ เจ้าพนักงานอาจใช้ดุลยพินิจไม่ฟ้องคดีก็ได้ ถ้ามีเหตุผลอันสมควร ซึ่งการกันตัวผู้ร่วมกระทำความผิดเป็นพยาน เป็นการใช้ดุลยพินิจประการหนึ่ง หากผู้ต้องหายินยอมให้ความร่วมมือให้ความจริงว่าใครเป็นผู้กระทำความผิด และขั้นตอนการกระทำ ความผิดเป็นอย่างไร อันเป็นประโยชน์ในการค้นหาพยานหลักฐานอย่างอื่นต่อไป บุคคลนั้นจะไม่ถูกฟ้องร้อง หรือจะไม่นำคำให้การมาพิสูจน์ความผิดของพยานในภายหลัง โดยใช้วิธีการที่ทำให้ คำให้การของผู้ถูกกันตัวไว้เป็นพยานสามารถรับฟังได้ในตนเอง แล้วให้การในฐานะพยานโจทก์ เพื่อดำเนินคดีกับผู้ร่วมกระทำความผิดรายอื่นที่เป็นตัวการ หรืออาจรวมถึงเจ้าหน้าที่ของรัฐที่อยู่เบื้องหลัง การกระทำความผิด

5. นำมาตรการทางสังคมมาประกอบการแก้ปัญหา ยาเสพติด โดยให้มีการพัฒนาสังคม การ จัดระเบียบสังคม เพื่อแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับยาเสพติด ไม่ว่าจะโดยพัฒนาสิ่งแวดล้อมให้น่าอยู่ หรือ พัฒนาสังคมให้ดีขึ้น นอกเหนือไปจากการใช้มาตรการทางกฎหมายที่มีอยู่ในการจัดระเบียบสังคม เพราะเหตุผลหนึ่งของการที่บุคคลเข้าไปเกี่ยวข้องกับยาเสพติดส่วนหนึ่งมาจากสังคม และสิ่งแวดล้อม (Environment in origin) ฉะนั้นจึงต้องมีการดำเนินการปรับปรุง แก้ไข และพัฒนาสังคม และสิ่งแวดล้อมให้เป็นระเบียบ ก่อให้เกิดความสงบสุข และทำให้สมาชิกในสังคมประพฤติ ปฏิบัติ ตามกฎ ระเบียบ ข้อบังคับอย่างจริงจัง อีกทั้งต้องพัฒนาระบบชีวิตความเป็นอยู่ของสมาชิกในสังคม ให้ดีขึ้น โดยการพัฒนาระบบการศึกษา ระบบการสาธารณสุข ระบบสังคม และสิ่งแวดล้อม เป็นต้น ประกอบกับการให้สังคมร่วมต่อต้าน และรังเกียจการกระทำความผิด ก็ถือเป็นการควบคุมมิให้

บุคคลกระทำความผิดได้อีกทางหนึ่ง ซึ่งจะทำให้บุคคลนั้นเกรงกลัว ไม่กล้าที่จะกระทำความผิด โดยการฉีกกำลังของประชาชนในสังคม

6. ให้มีมาตรการการลงโทษทางวินัยอย่างรุนแรง โดยไม่ให้มีการคัดค้านก่อนล่วงหน้า

7. พัฒนางานระบบการข่าว และระบบข้อมูล เพื่อทราบสถานการณ์ความคืบหน้าต่างๆ ตลอดจนข้อมูลของการพัฒนารูปแบบขององค์กรอาชญากรรม โดยทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องต้องให้ความร่วมมือในการหาข้อมูล เพื่อพัฒนาประสิทธิภาพการดำเนินการกับบุคคลผู้เกี่ยวข้องกับยาเสพติด

8. เร่งแก้ไขปรับปรุงกฎหมาย และระเบียบข้อบังคับต่างๆ ที่บังคับใช้อยู่ และการพิจารณาออกกฎหมาย กฎระเบียบ ข้อบังคับใหม่ที่ทันสมัยต่อเหตุการณ์ และเอื้อต่อการป้องกัน และแก้ไขปัญหายาเสพติด ทั้งในแง่ของการพัฒนารูปแบบของการกระทำความผิด และช่องว่างทางกฎหมาย รวมทั้งเร่งดำเนินการทางกฎหมายต่อผู้กระทำความผิดอย่างจริงจัง รวดเร็ว และเป็นธรรม แต่ต้องไม่กระทบต่อสิทธิและเสรีภาพของบุคคลทั่วไปที่ไม่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด

9. ทำให้กระบวนการดำเนินการตามกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดนั้น มีความเป็นอิสระในการดำเนินการ เนื่องจากปัญหาเกี่ยวกับยาเสพติดอาจเกี่ยวข้องกับนักการเมือง ข้าราชการชั้นสูง หรือผู้ใช้อำนาจรัฐในระดับสูง ดังนั้นจึงจำเป็นต้องมีหลักประกันที่ทำให้เจ้าหน้าที่ของรัฐปฏิบัติหน้าที่ในการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดสามารถปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างอิสระ ไม่ถูกครอบงำจากทางการเมือง หรือหน่วยงานของตน

10. กำหนดมาตรการการรับฟังพยานหลักฐานไว้เป็นพิเศษ โดยให้สามารถรับฟังพยานที่ชักทอด ตลอดจนพยานแวดล้อมต่างๆ ได้อย่างเช่นประจักษ์พยาน เพื่อให้สามารถดำเนินการกับบุคคลที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดได้อย่างมีประสิทธิภาพ แต่ควรที่จะกำหนดหลักเกณฑ์ และเงื่อนไขการดำเนินการใช้มาตรการนี้ เพื่อไม่ให้เป็นการกระทบกระเทือนต่อสิทธิเสรีภาพของประชาชนในสังคมโดยทั่วไป ซึ่งอาจกำหนดเงื่อนไขว่ากลุ่มบุคคลใดที่จะต้องใช้มาตรการนี้ เป็นต้น

11. กำหนดค่านิยม และขั้นตอนการดำเนินงานในการป้องกันและปราบปรามเจ้าหน้าที่ของรัฐมิให้เกี่ยวข้องกับยาเสพติดให้ครอบคลุมในทุกกรณีความผิดที่อาจกระทำขึ้น ตลอดจนมองไปถึงให้กฎหมาย หรือระเบียบต่างๆ ให้สามารถครอบคลุมไปถึงการเปลี่ยนแปลงต่างๆ ของรูปแบบการดำเนินการในความคิดเกี่ยวกับยาเสพติดให้ชัดเจน

12. ตั้งหน่วยงานขึ้นมาเพื่อทำหน้าที่ร่วมกับ ป.ป.ส. ในการแบ่งเบาการทำงานที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด

13. กำหนดให้มาตรการต่างๆ ทางกฎหมายที่บังคับใช้กับคดีที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดนั้น มีการวางมาตรการในการตรวจสอบด้วย เพื่อป้องกันการกระทบกระเทือนต่อเสรีภาพของประชาชน ผู้สุจริต จึงควรที่จะมีองค์กรมมาคอยตรวจสอบการดำเนินการทางคดีในทุกขั้นตอน เพื่อให้เกิดการปฏิบัติงานที่โปร่งใส และเป็นธรรม

14. กำหนดให้การขัดขวางกระบวนการยุติธรรมเป็นความผิดอาญา โดยให้มีการบัญญัติความคิดไว้อย่างชัดเจน เพื่อป้องกันการเบี่ยงเบนและขัดขวางการดำเนินคดียาเสพติดกับเจ้าหน้าที่ของรัฐที่มีอิทธิพลในสังคม โดยไม่จำกัดเฉพาะขั้นตอนการดำเนินกระบวนการพิจารณาของศาลเท่านั้น แต่จะต้องครอบคลุมถึงกระบวนการในชั้นสอบสวน การรวบรวมพยานหลักฐานของพนักงานสอบสวน และการพิจารณาสำคดีของพนักงานอัยการ

15. ควรมีการสร้างระบบตรวจสอบที่ดี ซึ่งจะช่วยให้การทุจริตของเจ้าหน้าที่ของรัฐกระทำได้โดยยาก ซึ่งการตรวจสอบที่ดีควรเป็นการร่วมมือกันทั้งภาครัฐ และเอกชน โดยเฉพาะการตรวจสอบของภาคประชาชน ซึ่งจะช่วยให้การปราบปรามยาเสพติดเป็นไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ และที่สำคัญองค์กรเหล่านี้ต้องได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายบ้านเมือง และคุ้มครองบุคคลที่มาแจ้งข้อมูลต่างๆ เนื่องจากสาเหตุประการสำคัญที่การปราบปรามยาเสพติดไม่บรรลุผลส่วนหนึ่ง มาจากการไม่ปฏิบัติหน้าที่อย่างจริงจังของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ซึ่งต้องทำการสอดส่อง และจับกุมปัญหาว่าใครจะเป็นผู้ควบคุมและตรวจสอบให้การปฏิบัติหน้าที่เป็นไปโดยถูกต้อง รวมถึงอาจให้อำนาจเอกชนในการมีส่วนร่วมเพื่อตรวจสอบซึ่งกันและกันด้วย กล่าวคือให้ภาคเอกชนเข้ามามีบทบาทตามที่กฎหมายกำหนดในการสอดส่องและจับกุมผู้กระทำความผิดด้วย อีกทั้งการสร้างกระแสสังคม เพื่อดึงพลังประชาชน และทุกฝ่ายในสังคมให้เข้ามามีส่วนร่วมในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย